

# KOOPERATİFLER KANUNU

**Kanun No : 3476 Kabul Tarihi : 06.10.1988**

## BİRİNCİ BÖLÜM

### KOOPERATİF VE KURULUŞU:

#### A) TARİF :

Madde 1- Tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve kamu tüzel kişileri ile özel idareler, belediyeler, köyler, cemiyetler ve dernekler tarafından kurulan değişik ortaklı ve değişik sermayeli teşekküllere kooperatif denir.

#### B) KURULUŞ-MUTEBERLİK ŞARTLARI-İSİM KULLANMA YETKİSİ:

Madde 2- Bir kooperatif en az 7 ortak tarafından imzalanacak anasözleşme ile kurulur. Anasözleşmedeki imzaların noterce onaylanması gerekir.

Yapı kooperatifleri ile konusuna taşınmaz mal temlik dahil bulunan diğer kooperatiflerin anasözleşmelerinde ortaklara taşınmaz mal temlik edileceği hakkındaki taahhütler başka bir resmi şekil aranmaksızın muteberdir. Sermaye miktarı sınırlandırılarak kooperatif kurulamaz. Kooperatif adını ancak bu kanuna göre kurulmuş teşekküller kullanılabılır.

Kooperatifler ve üst kuruluşlarının ünvanlarında, kamu kurum ve kuruluşlarının isimlerine yer verilemez. Bu fıkraya aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri fiilin önem ve mahiyetine göre bir aydan altı aya kadar hapis ve ellibin liradan beşyüzbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

#### C) İZİN VERME, TESCİL VE İLAN :

Madde 3- Anasözleşme, ilgili Bakanlığa verilir. Bakanlığın kuruluşa izin vermesi halinde, kooperatif merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilân olunur. Tescil ve ilân olunacak hususlar şunlardır:

- 1- Anasözleşme tarihi,
- 2- Kooperatifin amacı, konusu ve varsa süresi,
- 3- Kooperatifin ünvanı ve merkezi,
- 4- Kooperatifin sermayesi ve bunun nakdi kısmına karşılık olarak ödenen en az miktar ve her ortaklık payının değeri,
- 5- Ortaklık payı belgelerinin ada yazılı olduğu,
- 6- Aynı sermaye ve devralınan akçalı kıymetlerle işletmelerin neden ibaret oldukları ve bunlara biçilen değerler,
- 7- Kooperatifin ne suretle temsil olunacağı ve denetleneceği,
- 8- Yönetim kurulu üyeleriyle kooperatifi temsile yetkili kimselerin ad ve soyadları,
- 9- Kooperatifin yapacağı ilanların şekli ve anasözleşmede de bu hususta bir hüküm varsa yönetim kurulu kararlarının pay sahiplerine ne suretle bildirileceği,
- 10- Kooperatifin şubeleri : Kooperatifler, lüzum gördükleri takdirde memleket içinde ve dışında şubeler açabilirler. Şubeler, merkezin sicil kaydına atıf yapılmak suretiyle bulundukları yer ticaret siciline tescil olunurlar.

İlgili Bakanlık, anasözleşmelerin, kanunun ihtiyari hükümlerinden ayrıldığını ileri sürerek kooperatifin kuruluşuna izin vermekten kaçınamaz.

Anasözleşmenin değişiklikleri de kuruluştaki usullere bağlıdır.

#### D) ANASÖZLEŞMEYE KONACAK HÜKÜMLER:

##### I- Mecburi Hükümler:

Madde 4- Kooperatif anasözleşmesinde aşağıdaki hususlara ait hükümlerin yer alması gerektir.

- 1- Kooperatifin adı ve merkezi,
- 2- Kooperatifin amacı ve çalışma konuları,
- 3- Ortaklık sıfatını kazandıran ve kaybettiren hal ve şartlar
- 4- Ortakların pay tutarı ve kooperatif sermayesinin ödenme şekli, nakdi sermayenin en az 1/4 ünün peşin ödenmesi,
- 5- Ortakların aynı sermaye koyup koymayacakları,
- 6- Kooperatiflerin yükümlerinden dolayı ortakların sorumluluk durumu ve derecesi,
- 7- Kooperatifin yönetici ve denetleyici organlarının görev yetki ve sorumlulukları ve seçim tarzları,
- 8- Kooperatifin temsiline ait hükümler,
- 9- Yıllık gelir-gider farklarının, hesaplama ve kullanma şekilleri,
- 10- Kurucuların adı, soyadı iş ve konut adresleri,

##### II- İhtiyari hükümler:

Madde 5- Anasözleşme ayrıca aşağıdaki hususları da kapsayabilir.

- 1- Genel kurulun toplantısı, kararların alınması, oyların kullanılması hakkındaki hükümler;
- 2- Kooperatifin çalışma şekline dair esaslar,
- 3- Kooperatifin birliklerle olan münasebetleri,
- 4- Kooperatifin diğer bir kooperatifle birleşmesine ait hükümler,
- 5- Kooperatifin süresi,

### III- Yorumlayıcı hükümler:

Madde 6- 5 inci maddenin 1 ve 2 inci bentlerinde yazılı hususlar hakkında anasözleşmede hüküm olmadığı takdirde aşağıdaki hükümler uygulanır.

1- Genel kurul, kooperatifi temsile yetkililer tarafından imzalanan taahhütlü mektuplarla veya mahalli gazete ile köylerde ise yazılı olarak imza karşılığı toplantıya çağrılır.

2- Kooperatifin faaliyeti; kooperatifin amacı ve çalışma konusuyla sınırlıdır.

### E) TÜZEL KİŞİLİĞİN KAZANILMASI VE SORUMLULUK:

Madde 7- Kooperatif ticaret siciline tescil ile tüzel kişilik kazanır. Tescilden önce kooperatif namına işlem yapanlar bunlardan şahsen ve zincirleme olarak sorumludur.

### İKİNCİ BÖLÜM

Ortaklık sıfatının kazanılması ve kaybedilmesi

A- 1- Ortaklığa girme şartları ve ortak sayısı:

Madde 8- Kooperatif ortaklığına girmek için gerçek kişilerin medeni hakları kullanma yeterliliğine sahip olmaları gerekir.

Ortak olmak isteyen gerçek ve tüzel kişiler, kooperatif anasözleşmesi hükümlerini bütün hak ve ödevleriyle birlikte kabul ettiklerini belirten bir yazı ile kooperatif yönetim kuruluna başvururlar. Kooperatif, ortaklarına kendi varlığı dışında şahsi bir sorumluluk veya ek ödemeler yükleyecek ise ortak olmak isteği, bu yükümlerin yazılı olarak kabul edilmesi halinde değer taşır.

Yönetim Kurulu; ortaklar ile ortak olmak için müracaat edenlerin anasözleşmede gösterilen ortaklık şartlarını taşıyıp taşımadıklarını araştırmak zorundadır. Bu fıkra aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşların yönetim kurulu üyeleri fiilin önem ve mahiyetine göre bir aydan altı aya kadar hapis ve ellibin liradan beşyüzbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Yapı kooperatiflerinde konut, işyeri ve ortak sayısı genel kurulca belirlenir. Yönetim kurulu, genel kurulca kararlaştırılan sayının üzerinde ortak kaydedemez. Bu fıkra aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri ve memurları fiilin önem ve mahiyetine göre üç aydan iki yıla kadar hapis ve yüzbin liradan bir milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

II- Tüzel kişilerin ortaklığı:

Madde 9- Özel idareler, belediyeler, köyler gibi kamu tüzel kişileri ile cemiyetler ve dernekler, kamu iktisadi teşebbüsleri ve kooperatifler, amaçları bakımından ilgilendikleri kooperatiflerin kuruluşlarına yardımcı olur, önderlik eder ve ortak olabilirler.

### B) ORTAKLIĞIN SONA ERMESİ:

I- Ortaklıktan çıkma serbestisi-tazminat:

Madde 10- Her ortağın kooperatiften çıkma hakkı vardır. Çıkma keyfiyetinin kooperatifin mevcudiyetini tehlikeye düşürmesi halinde ayrılmak isteyen ortağın, muhik bir tazminat ödemesine dahi hüküm anasözleşmeye konulabilir.

II- Ortaklıktan çıkmanın sınırlandırılması:

Madde 11- Kooperatiften çıkma hakkının kullanılması, anasözleşme ile en çok 5 yıl için sınırlandırılabilir.

Haklı ve önemli sebeplerle bu süreden evvel çıkabileceği hususunda anasözleşmeye hüküm konulabilir.

Bir ortağın hiçbir suretle kooperatiften çıkamayacağına dair bağlamalar hükümsüzdür.

III- Bildirme süresi ve çıkma zamanı:

Madde 12- Çıkış, ancak bir hesap senesi sonu için ve en az 6 ay önceden haber verilerek yapılır. Anasözleşmede daha kısa bir süre belirtilip hesap senesi içinde çıkışa müsaade edilebilir.

IV- Ortaklıktan çıkmayı kabulden kaçınma:

Madde 13- Yönetim kurulu, anasözleşmeye uygun olarak yapılacak isteğe rağmen bir ortağın kooperatiften istifasını kabulden kaçınacak olursa, ortak çıkma dileğini noter aracılığı ile kooperatife bildirir. Bildiri tarihinden itibaren çıkma gerçekleşir.

V- Ortağın ölümü ve ortaklığın devri:

Madde 14- Ortağın ölümü ile ortaklık sıfatı sona erer.

Anasözleşmede gösterilecek şartlarla ölen ortağın mirasçılarının kooperatifte ortak olarak kalmaları sağlanabilir. Ortaklık devredilebilir. Yönetim kurulu, ortaklığı devralan kişinin ortaklık niteliklerini taşıması halinde, bu kişiyi ortaklığa kabul eder.

VI- Görev veya hizmetin bitmesi, taşınmaz mal veya işletme karşılığı ortaklık :

Madde 15- Ortaklık sıfatı bir görev veya hizmetin yerine getirilmesine bağlı ise, bu görev veya hizmetin sona ermesi ile ortaklık sıfatı kalkar. Bu halde Anasözleşmeye hüküm konulmak suretiyle ortaklığın devamı sağlanabilir.

Ortaklık sıfatının kazanılması, Anasözleşme ile bir taşınmaz malın mülkiyetine bağlı hakların kullanılmasına veya bir teşebbüsün işletilmesine bağlanabilir. Bu gibi hallerde taşınmaz malın mülkiyetinin veya işletmenin üçüncü şahıslara devir veya temlik ile ortaklık sıfatının bir hak olarak yeni malike veya işletmeyi alana geçebileceğini anasözleşme hükümleri altına alabilir. Taşınmaz mala ait bu şekil iktisabın üçüncü şahıslara karşı muteber olması tapu siciline bu yoldan meşruhat verilmesine bağlıdır.

### C) ORTAKLIKTAN ÇIKARILMA ESASLARI VE İTİRAZ:

Madde 16- Kooperatif ortaklığından çıkarılmayı gerektiren sebepler anasözleşmede açıkça gösterilir. Ortaklar anasözleşmede açıkça gösterilmeyen sebeplerle ortaklıktan çıkarılamazlar. Bu fıkra aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri fiilin önem ve mahiyetine göre bir aydan altı aya kadar hapis ve ellibin liradan beşyüzbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Ortaklıktan çıkarılmaya yönetim kurulunun teklifi ile genel kurulca karar verilir. Anasözleşme, çıkarılanın genel

kurula başvurma hakkı saklı kalmak üzere bu hususta yönetim kurulunu da yetkili kılabilir.

Çıkarılma kararı gerekçeli olarak tutanağa geçirileceği gibi ortaklar defterine de yazılır. Kararın onaylı örneği, çıkarılan ortağa tebliğ edilmek üzere, on gün içinde notere tevdi edilir. Bu ortak tebliğ tarihinden itibaren üç ay içinde itiraz davası açabilir. Tebliğ edilen karar, yönetim kurulunca verilmiş ise, ortak üç aylık süre içinde genel kurula da itiraz edebilir. Bu itiraz, ilk toplanacak genel kurula sunulmak üzere, yönetim kuruluna noter aracılığı ile tebliğ ettirilecek bir yazı ile yapılır. Genel kurula itiraz edildiği takdirde, yönetim kurulunun çıkarma kararı aleyhine itiraz davası açılmaz. İtiraz üzerine genel kurulca verilecek karara karşı itiraz davası hakkı saklıdır. Üç aylık süre içinde, genel kurula veya mahkemeye başvurmak suretiyle itiraz edilmeyen çıkarılma kararları kesinleşir.

Haklarındaki çıkarma kararı kesinleşmeyen ortakların yerine yeni ortak alınamaz. Bu kişilerin ortaklık hak ve yükümlülükleri, çıkarılma kararı kesinleşinceye kadar devam eder. Bu fıkra aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri ve memurları fiilin önem ve mahiyetine göre üç aydan iki yıla kadar hapis ve yüzbin liradan bir milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

#### **D) KOOPERATİFTEN ÇIKAN VE ÇIKARILAN ORTAKLARLA HESAPLAŞMA SÜRESİ VE YÜKÜMLÜLÜK :**

Madde 17- Kooperatiften çıkan veya çıkarılan ortakların kendilerinin yahut mirasçılarının kooperatif varlığı üzerinde hakları olup olmadığı ve bu hakların nelerden ibaret bulunduğu anasözleşmede gösterilir. Bu haklar, yedek akçeler hariç olmak üzere, ortağın ayrıldığı yıl bilançosuna göre hesaplanır.

Kooperatifin mevcudiyetini tehlikeye düşürecek nitelikteki iade ve ödemeler anasözleşmede daha kısa bir süre tesbit edilmiş olsa bile genel kurulca üç yılı aşmamak üzere geciktirilebilir. Bu durumda kooperatifin muhik bir tazminat isteme hakkı saklıdır. Çıkan veya çıkarılan ortaklar ile mirasçılarının alacak ve hakları bunları isteyebilecekleri günden başlayarak beş yıl geçmekle zaman azsımına uğrar.

Çıkan veya çıkarılan ortağın sermaye ve mevduatından kısmen veya tamamen yoksun kalacağı hakkındaki şartlar hükümsüzdür.

#### **ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**

Ortakların hak ve ödevleri

##### **A) ORTAKLIK SENEDİ :**

Madde 18- Her ortağın üyelik haklarının, ada yazılı ortaklık senedi ile temsil olunması şarttır. Bu senede kooperatifin ünvanı, sahibinin adı ve soyadı, iş ve konut adresi, kooperatife girdiği ve çıktığı tarihler yazılır. Bu hususlar, senet sahibi ile kooperatifi temsile yetkisi olan kimseler tarafından imzalanır. Ortağın yatırdığı veya çektiği paralar tarih sırasıyla kaydedilir. Bu kayıtlar kooperatifin ödediği paralara ait ise ortak imza eder. İmzalı ortak senedi makbuz hükmündedir. Mezkûr senet anasözleşmeyi ihtiva etmek şartıyla ortaklık cüzdanı şeklinde de düzenlenebilir. Ortaklık senetleri kıymetli evrak niteliğinde olmayıp sadece beyyine vesikası hükmündedir.

##### **B) ORTAKLIK PAYLARI - ŞAHSİ ALACAKLILAR :**

Madde 19- Kooperatife giren her şahıstan en az bir ortaklık payı alınması gerekir. Anasözleşme, en yüksek had tesbit ederek bir ortak tarafından bu had dahilinde birden fazla pay alınmasına cevaz verebilir.

Bir ortaklık payının değeri 100.000.- TL'dir. Kooperatife girenler en çok 5.000 pay taahhüt edebilirler. Kooperatif üst kuruluşuna iştirak edenler ise en az 250 pay taahhüt ederler. Bir ortaklık payının değeri Bakanlar Kurulu Kararı ile 10 katına kadar artırılabilir.

Bir kaç pay bir ortaklık senedinde gösterilebilir. Senetle temsil edilmeyen paylar 100.000.- TL itibar olunur. Her kooperatifin iştirak mevzuuna göre kredi talepleri bankalarca müesseselerce veya şirketlerce öncelikle karşılanır.

Tarımsal amaçlı kooperatiflerin yatırım faaliyetleri, ilgili bakanlıkça düzenlenen yönetmelik esasları dahilinde, bütçeden ayrılacak ödenekler yoluyla verilecek düşük faizli kredilerle desteklenir.

Bir ortağın şahsî alacaklıları, ancak ortağa ait faiz ve gelir-gider farklarından hissesine düşen miktarı ve kooperatifin dağılmasında oda ödenecek payı haczettirebilirler.

##### **C) AYNİ SERMAYE :**

Madde 20- Ayn neviden sermaye konması veya kooperatifin mevcut bir işletmeyi veya aynları devralması anasözleşme ile kabul edilebilir.

1- Değer biçme, bilirkişi:

Madde 21- Anasözleşmede aynların değeri tesbit edilmemiş ise, bu tesbit kurucular tarafından toplantıya çağırılacak ilk genel kurulda ortak adedinin 2/3 ünü temsil eden ortakların çoğunluğu ile seçilecek bilirkişi tarafından yapılır.

Kuruluştan sonra girecek ortakların ayn neviden sermaye koymaları halinde bu çağrı yönetim kurulu tarafından yapılır.

Ortakların, 2/3 ünün birleşmesi mümkün olmayan hallerde bilirkişinin seçimi sulh hukuk mahkemesinden istenir.

Seçilen bilirkişi veya bilirkişiler tarafından verilen rapora karşı tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde mahalli sulh hukuk mahkemesine itiraz edebilirler. Mahkemenin vereceği karar kesindir.

2- Karar nisabı, raporların kabulü :

Madde 22- 21 inci madde gereğince atanan bilirkişi, gereken raporları düzenleyip verdikten sonra yapılacak genel kurul toplantısında, konu görüşülür. Çağrı mektuplarına bilirkişi raporunun bir örneği eklenir.

Ortak sayısının en az yarısının asaleten ve temsilen toplantıda bulunması şartıyla bilirkişi raporları okunup incelendikten ve gereğinde ayn neviden sermaye koyan kimselerin ve devralınacak işletmenin veya aynların sahibinin açıklamaları dinledikten sonra değerlerinin aynen kabul veya reddine, yahut ilgililerin muvafakatiyle değerlendirilmesine çoğunlukla karar verilir.

#### **Ç) HAK VE VECİBELERDE EŞİTLİK :**

Madde 23- Ortaklar bu kanunun kabul ettiği esaslar dahilinde hak ve vecibelerde eşittirler.

1- Bilgi edinmek hakkı, bilânço :

Madde 24- Yönetim kurulunun gelir-gider farklarının dağıtım şekli hakkındaki tekliflerini ihtiva eden yıllık çalışma raporu ile bilânço ve denetçilerin 66 ıncı madde hükümlerine uygun olarak tanzim edecekleri rapor genel kurulun yıllık toplantısından en az 15 gün öncesinden itibaren bir yıl süre ile kooperatif merkezinde ve varsa şubelerinde ortakların tetkikine âmâde tutulur.

Talep eden ortaklara bilânço ve gelir-gider farkı hesaplarının birer suretnin verilmesi mecburidir.

Ortakların bilgi edinmek hakkı, anasözleşme veya kooperatif organlarından birinin kararıyla bertaraf edilemez veya sınırlandırılmaz.

2- Ticari defterler ve sır saklama hükümleri ve ceza:

Madde 25- Kooperatifin ticari defterleri ve haberleşme ile ilgili hususların tetkiki, genel kurulun açık bir müsaadesi veya yönetim kurulunun kararı ile mümkündür. İncelenmesine müsaade edilen defter ve vesikalardan öğrenilecek sırlar hariç olmak üzere hiçbir ortak kooperatifin iş sırlarını öğrenmeye yetkili değildir. Her ortak ne suretle olursa olsun öğrenmiş olduğu kooperatife ait iş sırlarını, sonradan ortaklık hakkını kaybetmiş olsa dahi daima gizli tutmak zorundadır. Bu mecburiyete uymayan ortak meydana gelecek zararlardan kooperatife karşı sorumlu olduğu gibi kooperatifin şikâyeti üzerine herhangi bir zarar umulmasa dahi bir yıla kadar hapis veya /5000 liradan 300.000 liraya kadar ağır para cezasıyla veya her ikisiyle birlikte cezalandırılır.

3- Genel kurul toplantılarına katılma hakkı:

Madde 26- Üç ay evvel ortak olmayanlar hariç her ortak genel kurula katılma hakkına sahiptir. Yapı kooperatiflerinde genel kurul toplantılarına katılmak için bu şart aranmaz.

#### **D) ORTAKLARIN ÖDEV VE SORUMLULUKLARI :**

I- Süre ve ortaklığın yokolması :

Madde 27- Ortakların yükledikleri paylar için ödebilecekleri para tutarını anasözleşme belirtir. Kooperatif, sermaye yüklemelerinde borçlu veya sair ödemelerle yükümlü bulunan ortaklarından elden yazılı olarak veya taahhütlü mektupla, bu husus mümkün olmazsa ilanla ve münasip bir süre belirterek yükümlerini yerine getirmelerini ister. İlk isteğe uymayan ve ikinci istemeden sonra da bir ay içinde yükümlerini yerine getirmeyenlerin ortaklığı kendiliğinden düşer. Ortaklığın düşmesi alâkalının, anasözleşme veya diğer suretlerle doğmuş borçlarının yok olmasını gerektirmez.

II- Kooperatifin sorumluluđu :

Madde 28- Anasözleşmede aksine hüküm olmadıkça kooperatif, alacaklılarına karşı yalnız mamalekiyle sorumludur.

1- Sınırsız Sorumluluk :

Madde 29- Anasözleşme, kooperatifin varlığı borçlarını karşılamaya yetmediği hallerde, ortaklarında şahsen ve sınırsız olarak sorumlu tutulacaklarını hüküm altına alabilir. Bu takdirde alacaklılar kooperatifin iflâsı veya diğer sebeplerle dağılması halinde alacaklarını tamamen sağlayamazlarsa, kooperatifin borçlarından dolayı, kooperatif ortakları zincirleme ve bütün varlıklarıyla sorumlu olurlar.

2- Sınırlı Sorumluluk :

Madde 30- Anasözleşmeye, kooperatif borçları için her ortağın kendi payından fazla olarak şahsen ve belirli bir miktara kadar kooperatiften sonra sorumlu olacakları hususunda bir hüküm konabilir. Ortakların tek başına sorumlu olacakları miktar kooperatifteki paylarının tutarı ile orantılı olarak da gösterilebilir.

İflâsın sonunakadar bu sorumluluk iflâs idaresi tarafından ileri sürülür.

3- Ek ödeme yüklemi :

Madde 31- Anasözleşme, ortakları ek ödemelerle yükümlendirebilir. Ancak, ek ödemelerin yalnız bilânço açıklarını kapatmad kullanılması şarttır. Ek ödeme yüklemi sınırsız olabileceği gibi belirli miktarlarla veya iş hacmi ile veya paylarla orantılı olarak sınırlandırılabilir.

Kooperatifin iflâsı halinde ek ödemeleri isteme hakkı iflâs idaresinindir.

4- Caiz olmayan sınırlama :

Madde 32- Sorumluluđu belirli bir zamana bırakan veya bazı ortak gruplarına yükleyen anasözleşme hükümleri muteber değildir.

5- İflâs halinde usul :

Madde 33- Ortakları şahsen sorumlu bulunan veya ek ödemelerle yükümlü olan bir kooperatifin iflâsı halinde, iflâs idaresi sıra cetvelini düzenlemekle beraber ortaklardan her birinin payına düşen borcun ödenmesini kendilerinden ister.

6- Sorumluluk hükümlerinin değıştirilmesi :

Madde 34- Ortakların sorumluluğu ve ek ödemeler yükümleri ile ilgili değıştirmeler ancak anasözleşmenin tadili ile mümkündür. Sorumluluk ve ek ödeme yükümleri konulması veya bunların arttırılması, bu husustaki kararın tescili ile kooperatifin bütün alacakları lehine hüküm ifade eder. Sorumluluğun azaltılması hakkındaki kararlar, tescilden evvel doğmuş borçları kapsamaz.

7- Kooperatife yeni giren ortakların sorumluluđu :

Madde 35- Ortakları şahsen sorumlu, veya ek ödemelerle yükümlü bir kooperatifte, durumunu bilerek yeni giren kimse girişinden önce doğmuş olan borçlardan diğer ortaklar gibi sorumlu olur. Buna aykırı mukavele hükümleriyle ortaklar arasındaki anlaşmalar üçüncü şahıslar hakkında hüküm ifde etmez.

8- Bir ortağın ayrılmasından veya kooperatifin dağılmasından sonra sorumluluk:

Madde 36- Sınırsız veya sınırlı sorumlu bir ortak ölür veya diğer bir sebeple kooperatiften ayrılışının kesinleştiği tarihten başlayarak bir yıl veya anasözleşme ile tesbit olunan daha uzun bir süre içinde kooperatif iflâs ettiği takdirde, ayrılmasından önce doğmuş olan borçlar için ortak sorumluluktan kurtulamaz.

Aynı şartlar altında veya aynı süre içinde ek ödeme yükümü de mevcut olmakta devam eder.

Bir kooperatif dağılırsa, dağılmanın Ticaret Siciline tescilinden başlayarak bir yıl veya anasözleşmede tesbit

olunan daha uzun bir süre içinde kooperatifin iflâsının açılmasına karar verilmesi halinde ortaklar aynı şekilde ek ödemelerle birlikte sorumludurlar.

9- Sorumlulukta zamanasını :

Madde 37- Alacaklıların, ortakların şahsi sorumluluklarından doğan isteme hakları, daha önce kanuni bir hüküm gereğince düşmedikçe iflâs işlemlerinin sona ermesinden başlayarak daha bir yıl süre ile alacaklılardan her biri tarafından ileri sürülebilir.

Ortakların birbirine olan rücu hakları da bu hakka vücut veren ödemenin yapıldığı andan başlamak üzere bir yıl içinde zamanasına uğrar.

## **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**

### **Kooperatif Hesapları**

#### **A) GELİR-GİDER FARKLARI-BÖLÜNMESİ VE PAYLARA FAİZ VERİLMESİ :**

Madde 38- Anasözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde ortaklarla yapılan muamelelerden bir yıllık faaliyet sonunda elde edilen hasılanın tamamı gelir-gider farkı olarak kooperatifin yedek akçelerine eklenir.

Gelir-gider farkının ortaklar arasında bölüşülmesi öngörülmüş ise bu bölünme ortakların muameleleri oranında yapılır.

Gelir-gider farkının en az %50'si ortaklara dağıtıldıktan sonra, ortakların sermaye paylarına genel kurul kararı ile Devlet Tahvillerine verilen en yüksek faiz haddini geçmemek üzere faiz ödenebileceği anasözleşme ile hükme bağlanabilir.

Ortak dışı işlemlerden elde edilen hasılanan ortaklara sermaye payları oranında dağıtılabileceği anasözleşmede hükme bağlanabilir. Dağıtılmadığı takdirde, bunlar kooperatifin gelişmesine yarayacak işlerde kullanılmak üzere özel bir fonda toplanır.

Bir yıllık faaliyet neticeleri menfi olduğu takdirde açık, yedek akçelerden ve bunların kafi gelmemesi halinde ek ödemelerle veya ortak sermaye paylarıyla karşılanır.

Menfi neticeler ortadan kaldırılmadıkça gelir-gider farkı ve faiz dağıtımı yapılamaz.

#### **B) YEDEK AKÇE AYRIMI:**

Madde 39- Gelir-gider farkının en az %10'u yedek akçeye kooperatif üst kuruluşlarında ise buna ilaveten en az %5'i fevkalâde yedek akçeye ayrılmadıkça ortaklara dağıtım yapılmaz.

Yedek akçelerin ortaklara dağıtılacağına dair anasözleşmeye konacak hükümler muteber değildir.

#### **C) ORTAK VE PERSONEL İÇİN YARDIM FONLARI :**

Madde 40- Anasözleşme gerek kooperatifin memurları ile işçileri gerekse kooperatifin ortakları için yardım kuruluşları vücuda getirmek ve bunları işletmek amacı ile yardım fonları kurulmasını hüküm altına alabilir.

Yardım amacı için ayrılan kıymetler belirli ise, bunlar kooperatifin mamelekinden ayrılarak tahsis edildiği amaçlar için kullanılmak üzere özel bir hesaba alınır.

#### **D) GELİR-GİDER FARKINDAN İLK AYRILACAK FONLAR :**

Madde 41- Bölünecek gelir-gider farkından ilk önce yedek akçe ile kanun veya anasözleşme gereğince kurulan diğer fonlara yatırılacak paralar ayrılır.

Yedek akçelerin ve özel fonların kullanılış şekli ve şartları anasözleşmede gösterilir.

## **BEŞİNCİ BÖLÜM**

### **Kooperatif Organları**

#### **A) GENEL KURUL :**

I- Yetki :

Madde 42- Genel kurul bütün ortakları temsil eden en yetkili organdır.

Genel Kurul, aşağıdaki yetkilerini devir ve terk edemez.

- 1- Anasözleşmeyi değiştirmek,
- 2- Yönetim kurulu ve denetçiler kurulu üyeleriyle gerektiğinde tasfiye kurulunu seçmek,
- 3- İşletme hesabıyla bilanço ve gerektiğinde gelir-gider farkının bölüşülmesi hakkında karar almak,
- 4- Yönetim ve denetçiler kurullarını ibra etmek,
- 5- Kanun veya anasözleşme ile genel kurula tanınmış olan konular hakkında karar vermek,
- 6- Gayrimenkul alımında ve satımında takip edilecek usul ile alınacak gayrimenkulün niteliğini, yerini ve azami fiyatını, satılacak gayrimenkulün asgari fiyatını belirlemek,
- 7- İmalât ve inşaat işlerinin yaptırılma yöntemini belirlemek,
- 8- Yapı kooperatiflerinde; kooperatifin ortak sayısı ile yapılacak konut veya işyeri sayısını tesbit etmek,

II- Çağrı :

1- Çağrıya yetkisi olanlar :

Madde 43- Yönetim kurulu veya anasözleşme ile bu hususta yetkili kılınan diğer bir organ ve gerektiğinde denetçiler kurulu, ortağı olduğu üst birlik ve tasfiye memurları genel kurulu toplantıya çağırma yetkisine sahiptirler. Ancak genel kurul yukarıda belirtildiği şekilde toplanamadığı takdirde ilgili bakanlık genel kurulu toplantıya çağırma yetkisine sahiptir.

2- Ortakların isteği, bakanlıkların çağırısı, mahkemenin izni:

Madde 44- Dört ortaktan az olmamak kaydıyla ortak sayısının en az onda birinin isteği üzerine genel kurul toplantıya çağırılır.

Yönetim kurulu bu isteği en az on gün içinde yerine getirmediği takdirde, istek sahiplerinin müracaatı üzerine veya doğrudan doğruya ilgili bakanlık tarafından, genel kurul toplantıya çağrılabilir. Çağrılmadığı takdirde istek sahipleri mahalli mahkemeye başvurarak genel kurulu bizzat toplantıya çağırma müsaadesini alabilirler.

### 3- Şekil:

Madde 45- Genel kurul olağan ve gerektiğinde olağanüstü olarak toplanır. Olağan toplantının her hesap devresi sonundan itibaren 6 ay içinde ve en az yılda bir defa yapılması zorunludur. Genel kurulu olağan toplantıya çağırmayan yönetim kurulu üyeleri fiilin önem ve mahiyetine göre bir aydan altı aya kadar hapis ve ellibin liradan beşyüzbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Genel kurul, anasözleşmede gösterilen şekil ve surette toplantıya çağrılır.

Toplantı nisabı anasözleşmede gösterilir. Ancak yapı kooperatiflerinin genel kurul toplantılarında ortakların en az 1/4 ünün şahsen veya temsilen hazır bulunmaları şarttır.

Genel kurul toplantı tarihi, yeri ve gündemi toplantıdan en az 15 gün önce ilgili bakanlığa ve mülki idare amirliğine yazılı olarak bildirilir.

Genel kurulun sevk ve idaresi, ortaklar veya üst kuruluş temsilcileri arasından seçilen başkan ve üyeler tarafından sağlanır.

### III- Gündem :

Madde 46- Toplantı çağrısına ve ilâna gündem yazılır. Anasözleşmenin değiştirilmesi bahis konusu ise, yapılacak ilânda değiştirilecek maddelerin numaralarının yazılması ile yetinilir.

Dörtten az olmamak üzere ortakların en az 1/10'u tarafından genel kurul toplantısından en az 20 gün önce yazılı olarak bildirilecek hususların gündeme konulması zorunludur.

Gündemde olmayan hususlar görüşülemez. Ancak, kooperatife kayıtlı ortakların en az 1/10'unun gündem maddelerinin görüşülmesine geçilmeden önce yazılı teklifte bulunmaları halinde, hesap tetkik komisyonunun seçilmesi, bilânço incelemesinin ve ibranın geriye bırakılması, çıkan veya çıkarılan ortaklar hakkında karar alınması, genel kurulun yeni bir toplantıya çağırılması ve kanun, anasözleşme ve iyiniyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu ileri sürülen yönetim kurulu kararlarının iptali, yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin azli ve yerlerine yenilerinin seçilmesi ile ilgili hususlar, genel kurula katılanların yarısından bir fazlasının kabulü ile gündeme alınır.

### IV- Bütün pay sahiplerinni hazır bulunması hali :

Madde 47- Kooperatifin bütün ortakları toplantıda hazır bulunduğu sürece ve bir itiraz olmadığı takdirde genel kurul toplantılarına dair olan diğer hükümler saklı kalmak şartıyla toplantıya çağrı hakkındaki hükümlere uyulmamış olsa dahi kararlar alınabilir. Bu gibi kararların, ortaklar veya ortakların toplantıda oy birliği ile seçecekleri temsilciler tarafından imzalanması gereklidir.

### V- Oy hakkı :

#### 1- Genel olarak :

Madde 48 - Genel kurulda her ortak yalnız bir oy'a sahiptir.

#### 2- Temsil :

Madde 49- Anasözleşmede açıklama bulunduğu takdirde, bir ortak yazı ile izin vermek suretiyle genel kurul toplantısında oy'unu başka bir ortağa kullanabilir. Bir ortak genel kurulda birden fazla ortağı temsil edemez. Üye sayısı 1.000'in üstünde olan kooperatiflerde anasözleşme ile her ortağın en çok 9 olmak üzere birden fazla başka ortağı temsil edebileceği öngörülebilir. Eş ve birinci derecede akrabalar için temsilde ortaklık şartı aranmaz.

#### 3- Oy'a katılamayacaklar:

Madde 50- Kooperatif işlerinin görülmesine herhangi bir suretle katılmış olanlar yönetim kurulunun ibrasına ait kararlarda oylamaya katılamazlar. Bu hüküm denetçiler hakkında uygulanmaz.

Ortaklardan hiçbir kendisi veya karı ve kocası yahut usul ve furu ile kooperatif arasında şahsi bir işe veya davaya dair olan görüşmelerde oy hakkını kullanamaz.

### VI- Kararlar:

#### 1- Genel olarak :

Madde 51- Kanun veya anasözleşmede aykırı hüküm bulunmadıkça genel kurul kararlarında ve seçimlerde oyların yarısından bir fazlasına itibar olunur.

Kooperatifin dağılması veya diğer bir kooperatifle birleşmesi ve anasözleşmenin değiştirilmesi kararlarında fiilen kullanılan oyların 2/3 ü çoğunluğu gereklidir. Anasözleşme, bu kararların alınması için oy çoğunluğu hakkında daha ağır hükümler koyabilir.

#### 2- Ortakların paylarının arttırılması:

Madde 52- Ortakların şahsi sorumluluklarının ağırlaştırılması veya ek ödeme yükümleri ihdası hakkında alınacak kararlar için bütün ortakların 3/4' ünün rızası gereklidir.

Ancak, kamu kuruluşlarından kredi alan kooperatiflerin kredi miktarının arttırılmasından yararlanmak üzere alacakları kararlarda bu şart aranmaz ve 51 inci maddenin birinci fıkrası hükmü uygulanır.

Kararlar, ilandan başlayarak üç ay içinde kooperatiften çıktıklarını bildirmeleri halinde bunlara katılmayan ortakları bağlamaz. Bu takdirde kooperatiften çıkma beyanı, kararın yürürlüğe girdiği tarihten başlamak üzere hüküm ifade eder.

Bu suretle kooperatiften çıkma hakkının kullanılması, bir ayrılma tazminatı ödenmesine bağlı kılınmaz.

#### 3- Kararların bozulması ve şartlar :

Madde 53- Aşağıda yazılı kimseler kanuna, anasözleşme hükümlerine ve iyi niyet esaslarına aykırı olduğu iddiası ile genel kurul kararları aleyhine, toplantıyı kovalayan günden başlamak üzere bir ay içinde, kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye başvurabilirler.

1- Toplantıda hazır bulunup da kararlara aykırı kalarak keyfiyeti tutanağa geçirten veya oyunu kullanmasına haksız olarak müsaade edilmeyen yahut toplantıya çağırının usulü dairesinde yapılmadığı veyahut gündemin gereği gibi ilân veya tebliğ edilmediğini yahut da genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olmayan kimselerin

karara katılmış bulunduklarını iddia eden pay sahipleri;

2- Yönetim kurulu;

3- Kararların yerine getirilmesi yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin şahsi sorumluluklarını mucip olduğu takdirde bunların her biri;

Bozma davasının açıldığı ve duruşmanın yapılacağı gün, yönetim kurulu tarafından usulen ilan olunur.

Birinci fıkrada yazılı bir aylık hak düşüren sürenin sona ermesinden önce duruşmaya başlanılamaz. Birden fazla bozma davası açıldığı takdirde, davalar birleştirilerek görülür.

Mahkeme, kooperatifin isteği üzerine muhtemel zararlarına karşı davacıların teminat göstermesine karar verebilir. Teminatın mahiyet ve miktarını belirtmek mahkemeye aittir.

Bir kararın bozulması bütün ortaklar için hüküm ifade eder.

4- Mektupla oy verme ve temsilciler toplantısı :

Madde 54- Ortak sayısı 1.000 den fazla olan kooperatiflerde anasözleşmelerine kayıt konulmak suretiyle:

1- Genel kurula ait kararlardan, hepsinin veya bir kısmının ortakların oylarını mektupla bildirmeleri suretiyle verilmesi,

2- Ortakların gruplara ayrılarak verecekleri kararlarla tesbit edecekleri talimat gereğince oy vermek üzere kendi aralarından seçecekleri temsilciler topluluğu,

Genel kurul sayılabilir.

Mektupla oy bildirme halinde, mektupların yönetim kurulu ve bakanlık temsilcisi önünde incelenmesi sonunda muhtevanın neden ibaret olduğu tesbit edilerek tutanağa yazılır. Hazır bulunanlar tarafından imza edilen tutanağa göre verildiği anlaşılan karar yürürlüğe girer.

Grup temsilcileri genel kurulunda her temsilci, temsil ettiği ortakların sayısı kadar oy'a sahiptir. Temsilcinin aldığı talimata aykırı olarak oy vermesi karara tesir etmez.

## **B) YÖNETİM KURULU :**

I- Ödevi ve üye sayısı:

Madde 55- Yönetim kurulu, kanun ve anasözleşme hükümleri içinde kooperatifin faaliyetini yöneten ve onu temsil eden icra organıdır.

Yönetim kurulu en az üç üyeden kurulur. Bunların ve yedeklerinin kooperatif ortağı olmaları şarttır.

Yönetim kurulu üyeliğine seçilen tüzel kişiler, temsilcilerinin isimlerini kooperatife bildirir.

II- Üyelik şartları ve ücret :

Madde 56- Yönetim kurulu üyelerinde aşağıdaki şartlar aranır.

1- Türk vatandaşı olmak,

2- Aynı türde başka bir kooperatifin yönetim kurulu üyesi olmamak,

3- Türk Ceza Kanunun zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, görevi suistimal, sahtekârlık, hırsızlık, dolandırıcılık, hileli iflâs, emniyeti suistimal ve Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlara ilişkin hükümlerine veya bu kanuna göre mahkum olmamak,

Üyelik şartları denetçiler tarafından araştırılır. Bu şartları halde seçilenler ile sonradan kaybedenlerin görevlerine yönetim kurulunca son verilir. Bu fıkraaya aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının denetim kurulu üyeleri fiilin önem ve mahiyetine göre bir aydan altı aya kadar hapis ve illibin liradan beşyüzbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Haklarında yukarıdaki suçlarla ilgili olarak kamu davası açılmış olanların görevleri ilk genel kurul toplantısına kadar devam etmekle beraber, yönetim kurulunca bu durumdaki üyelerin genel kurulca azli veya göreve devamı hakkında karar alınmak üzere yapılacak ilk genel kurul gündemine madde konulur.

Bu veya anasözleşmede gösterilecek diğer bir sebeple yönetim kurulu toplantı nisabını kaybederse, boşalan yönetime kurulu üyeliklerine denetim kurulu üyeleri tarafından gecikilmeksizin yeteri kadar yedek üye çağırılır.

Göre bir aydan altı aya kadar hapis ve ellibin liradan beşyüzbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Yönetim kurulu üyelerinden bir veya bir kaç, kooperatifi temsil yetkisini haiz murahhas üye seçilebilir.

Murahhas üyelerin seçilmesi ve değiştirilmesi Ticaret Siciline tescil ettirilir.

Yönetim kurulu üyelerine genel kurulca belirlenen aylık ücret, huzur hakkı, risturn ve yolluk dışında hiçbir ad altında başkaca ödeme yapılamaz. Bu fıkraaya aykırı hareket veden kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri ve memurları fiilin önem ve mahiyetine göre üç aydan iki yıla kadar hapis ve yüzbin liradan bir milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

III- Üyelik süresi

Madde 57- Yönetim kurulu üyeleri en çok 4 yıl için seçilebilirler.

Anasözleşmede aksine hüküm yoksa tekrar seçilmeleri caizdir.

IV- Yönetim ve temsil :

1- Yetkilerin devri :

Madde 58- Anasözleşme, genel kurula veya yönetim kuruluna, kooperatifin yönetimini ve temsilini kısmen veya tamamen kooperatif ortağı bulunmaları şart olmayan bir veya birkaç müdüre veya yönetim kurulu üyesine tevdi etmek yetkisini verebilir.

2- Şümulü ve sınırlandırılması :

Madde 59- Temsile yetkili şahıslar kooperatif namına onun amacının gerektirdiği bütün hukuki işlemleri yapabilir.

Bu temsil yetkisinin sınırlandırılması iyi niyet sahibi üçüncü şahıslara karşı hiçbir hüküm ifade etmez. Temsil yetkisinin sadece esas müessesenin veya bir şubenin işlerine hasrolunmasına veya kooperatif ünvanının birlikte kullanılmasına da ait ticaret siciline tescil edilmiş olan kayıtlar saklıdır.

Yönetime veya temsile yetkili şahısların kooperatife ait görevlerini yürütmeleri esnasında meydana getirdikleri haksız fiillerden doğan zararlardan kooperatif sorumludur.

Kooperatiflerce alınması kararlaştırılan gayrimenkullerin alımının, tapu devri veya tapuya şerh verdirilecek bir

satış vaadi sözleşmesi ile yapılması şarttır.

Alınacak gayrimenkulün kooperatifin amacına uygun olması gerekir.

Yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif personeli ortaklık işlemleri dışında kendisini veya başkası namına bizza veya dolaylı olarak kooperatifle kooperatif konusuna giren bir ticari muamele yapamaz.

Kooperatif ve üst kuruluşlarca tanıtma ve ortak kaydetmek amacıyla yapılacak ilân, reklâm ve açıklamalar, eksik ve gerçeğe aykırı olamayacağı gibi, yanıltıcı bilgi ve unsurlar taşıyamaz.

Yönetim kurulu üyeleri ve temsile yetkili şahıslar, genel kurulun devredemeyeceği yetkilerini kullanamaz. Bu maddenin dördüncü, altıncı, yedinci ve sekizinci fıkralarına aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri ve memurları fiilin önem e mahiyetine göre üç aydan iki yıla kadar hapis ve yüzbin liradan bir milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

3- İmza :

Madde 60- Kooperatifi temsile yetkili kılınan kimseler imzalarını ancak kooperatifin ünvanı altına koymak suretiyle kooperatifi bağlarlar.

4- Tescil :

Madde 61- Kooperatif, yönetim kurulu, kooperatifi temsile yetkili kılınan kimselerin isimlerini, imzalarını ve bu yetkiye dayanan kararların noterlikçe tasdikli örneğini ticaret siciline verir.

5- Üyelerin titizlik derecesi ve sorumlulukları :

Madde 62- Yönetim kurulu, kooperatif işlerinin yönetimi için gereken titizliği gösterir ve kooperatifin başarısı ve gelişmesi yolunda bütün gayretini sarf eder.

Yönetim kurulu, kendi tutanakları ile genel kurul tutanaklarının, gerekli defterlerin ve ortak listelerinin muhtazam hazırlanıp, tutulup, saklanması ve işletme hesabıyla yıllık bilânçonun kanuni hükümlere uygun olarak hazırlanıp tetkik olunmak üzere denetleme kuruluna verilmesinden sorumludur.

Yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif memurları, kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan sorumludurlar.

Bunların suç teşkil eden fiil ve hareketlerinden ve özellikle kooperatifin para ve malları bilânço, tutanak, rapor ve başka evrak defter ve belgeleri üzerinde işledikleri suçlardan dolayı "Devlet memurları" gibi ceza görürler.

V- Kooperatifin aczi halinde yapılacak işler :

Madde 63- Kooperatifin aczi halinde bulunduğunu kabul ettirecek ciddi sebepler mevcut ise yönetim kurulu piyasada cari fiyatlar esas olmak üzere, derhal bir ara bilânçosu tanzim eder. Son yılın bilânçosu veya daha sonra yapılan bir tasfiye bilânçosu veyahut daha yukarıda sözü geçen ara bilânçosu kooperatif mevcudunun, borçlarını artık karşılamayacağını belirtiyorsa yönetim kurulu, ilgili bakanlığa keyfiyeti bildirir ve genel kuru derhal olağanüstü toplantıya çağırır.

Pay senetleri çıkarılmış olan bir kooperatifte son yılın bilânçosunda kooperatif varlığının yarısı karşılıksız kalırsa yönetim kurulu derhal genel kurul toplantıya çağırarak durumu ortaklara arz eder. Aynı zamanda ilgili mahkemeye ve ilgili bakanlığa bilgi verir. Ancak, ortakları ek ödemelerle yükümlü olan kooperatiflerde, bilânçoda tesbit edilen açık, üç ay içinde ortakların ek ödemeleriyle kapanmadığı takdirde ilgili bakanlık haberdar edilir.

Mali durumun düzeltilmesinin mümkün görülmesi halinde mahkeme yönetim kurulunun veya alacaklılardan birinin isteği üzerine iflâsın açılmasını erteleyebilir. Bu takdirde, mevcutlar defterinin tutulması, yönetim memuru atanması gibi kooperatif varlığının korunmasına ve devamına yarayan tedbirleri alır.

VI- İşten çıkarma :

Madde 64- Yönetim kurulu işlerin görülmesi ile görevlendirdiği kimseleri ve atadığı müdürleri ve diğer temsilci ve vekilleri her zaman azledebilir.

İşten çıkarılan kimselerin tazminat isteme hakları saklıdır.

## **C) DENETÇİLER :**

I- Seçim :

Madde 65- Denetçiler, genel kurul namına kooperatifin bütün işlem ve hesaplarını tetkik eder.

Genel kurul, denetleme organı olarak en az bir yıl için bir veya daha çok denetçi seçer. Genel kurul yedek denetçiler de seçebilir. Denetçilerin ve yedeklerinin kooperatif ortaklarından olması şart değildir.

56 ıncı maddenin birinci fıkrasının birinci ve üçüncü bentlerinde yer alan hükümler denetçiler hakkında da uygulanır.

II- Çalışma :

1- İnceleme yükümlülüğü:

Madde 66- Denetçiler, genel kurul namına kooperatifin bütün işlem ve hesaplarını tetkik eder.

Genel kurul, denetleme organı olarak en az bir yıl için bir veya daha çok denetçi seçer. Genel kurul yedek denetçiler de seçebilir. Denetçilerin ve yedeklerinin kooperatif ortaklarından olması şart değildir.

56 ıncı maddenin birinci fıkrasının birinci ve üçüncü bentlerinde yer alan hükümler denetçiler hakkında da uygulanır.

II- Çalışma :

1- İnceleme yükümlülüğü :

Madde 66- Denetçiler, işletme hesabıyla bilânçonun defterlerle uygunluk halinde bulunup bulunmadığını defterlerin düzenli bir surette tutulup tutulmadığını ve işletmenin neticeleriyle mameleki hakkında uyulması gerekli olan hükümlere göre işlem yapıp yapılmadığını incelemekle yükümlüdürler. Ortakların şahsen sorumlu veya ek ödeme ile yükümlü olan kooperatiflerde denetçiler, ortaklar listesinin usulüne uygun olarak tutulup tutulmadığını da incelemek zorundadırlar.

Yöneticiler, bu maksatla dehetçilere defterleri ve belgeleri verirler.

Denetçilerin istekleri üzerine müfredat defteri ve bu defterin hangi esaslara göre düzenlendiği ve istenilen her konu hakkında bilgi verilir. Bu fıkraya aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri fiilin önem ve mahiyetine göre bir aydan altı aya kadar hapis ve ellibin liradan beşyüzbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Ortaklar gerekli gördükleri hususlarda denetçilerin dikkatini çekmeye ve açıklama yapılmasını istemeye yetkilidirler.

Bu maddeye aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının denetim kurulu üyeleri fiilin önem ve mahiyetine göre bir aydan altı aya kadar hapis ve ellibin liradan beşyüzbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

2- Rapor düzenlemesi :

Madde 67- Denetçiler her yıl yazılı bir raporla beraber tekliflerini genel kurula sunmaya mecburdurlar.

Denetçiler, görevleri çerçevesinde işlerin yürütülmesinde gördükleri noksanlıkları, kanun veya anasözleşmeye aykırı hareketleri bundan sorumlu olanların bağlı bulundukları organa ve gerekli hallerde aynı zamanda genel kurula haber vermekle yükümlüdürler.

Denetçiler, yönetim ve genel kurul toplantılarına katılırlar. Ancak yönetim kurulunda oy kullanamazlar.

Bu maddeye aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının denetim kurulu üyeleri fiilin önem ve mahiyetine göre bir aydan altı aya kadar hapis ve ellibin liradan beşyüzbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

3- Sır saklama yükümlülüğü :

Madde 68- Denetçiler, görevleri sırasında öğrendikleri ve açıklanmasında kooperatifin veya ortakların şahısları için zarar umulan hususları kooperatif ortaklarına ve üçüncü şahıslara açıklayamazlar.

III- Özel Hükümler :

Madde 69- Anasözleşme ve genel kurul kararı ile denetleme teşkilâtı hakkında daha geniş hükümler koymak, denetçilerin görev ve yetkilerini arttırmak ve özellikle ara denetlemeleri öngörmek mümkündür.

### **ALTINCI BÖLÜM**

Kooperatif Birlikleri, Kooperatifler Merkez Birlikleri, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği ve Danışma Kurulu Görev ve Sorumluluk:

Madde 70- Kooperatiflerin müşterek menfaatlerini korumak amaçlarını gerçekleştirmek için iktisadi faaliyette bulunmak faaliyetlerini koordine etmek ve denetlemek, dış memleketlerle olan münasebetlerini düzenlemek kooperatifçiliği geliştirmek ve eğitim yapmak, kooperatifçilik konularında tavsiyelerde bulunmak gibi hizmetlerin yerine getirilmesi için Kooperatif birlikleri, kooperatifler merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği kurulur.

Kooperatif birlikleri, kooperatifler merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Yönetim Kurulu üyeleri ile memurları haklarında 62 inci madde hükmü uygulanır.

Yükümlülük :

Madde 71- Birliklere katılan kooperatifin ortaklarına, birliğe girmekle kanun veya kendi kooperatiflerinin anasözleşmesindeki yükümlülüklerden fazlası yüklenemez.

### **A) KOOPERATİF BİRLİKLERİ :**

Madde 72- Konuları aynı veya birbirleriyle ilgili nitelikte olan 7 veya daha çok kooperatif tarafından birlikler kurulabileceği anasözleşmelerinde tesbit edilebilir. Bu birlikler kooperatif şeklinde kurulur.

İlgili bakanlık tarafından bölgeler belirlendiği takdirde, bu bölgelerde aynı çalışma konularına sahip birden fazla kooperatif birliği kurulamaz.

1- Genel kurul :

Madde 73- Kooperatif birliklerinin en yetkili organı anasözleşmede aksine hüküm bulunmadığı takdirde kooperatif temsilcilerinden teşekkül eden genel kuruldur.

Yönetim kurulu üyelerinin temsilci seçilmesi mümkündür.

2- Yönetim Kurulu :

Madde 74- Birlik yönetim kurulu, birlik genel kuruluna dahil temsilciler arasından seçilir.

Yönetim kuruluna seçilecek üyelerin aynı kooperatifin temsilcilerinden olmaması şarttır.

3- Denetim ve eğitim :

Madde 75- Kooperatif merkez birlikleri kendisine bağlı birlik ve kooperatifleri denetler ve bunların eğitim ve öğretim ihtiyaçlarını karşılar. Merkez birliği kuruluşu tamamlanmadığı hallerde, birlikler kendisine bağlı kooperatifleri denetler. Üst kuruluşlarca yapılan denetim sonuçları ilgili bakanlığa bildirilir.

Kooperatif ve üst kuruluşları, üst kuruluşunun tesbit edeceği esaslara göre, kendilerine yönelik denetim ve eğitim hizmetlerine ait giderlere iştirak ederler.

### **B) KOOPERATİFLER MERKEZ BİRLİKLERİ:**

Madde 76- Kooperatif birlikleri kendi aralarında kooperatif şeklinde merkez birlikleri kurabilirler.

Merkez Birliklerinin genel kurulları bu birliğe dahil kooperatifle birliklerinin genel kurulları tarafından seçilecek temsilcilerden kurulur.

Kooperatifler birliklerinin yönetim kurulları üyeleri merkez birlikleri genel kurullarına üye seçilebilirler.

Aynı çalışma konularına sahip kooperatif birlikleri birden fazla kooperatif merkez birliği kuramazlar.

### **C) TÜRKİYE MİLLİ KOOPERATİFLER BİRLİĞİ :**

Madde 77- Birlikler veya merkez birlikleri kooperatif şeklinde Türkiye Milli Kooperatifler Birliğini kurabilirler.

Katılma şartları, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Anasözleşmesinde belirtilir.

Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Genel Kurulu bu birliğe dahil birlikler ve merkez birlikleri genel kurullarınca seçilecek temsilcilerden kurulur. Bu kurulun kooperatif, birlik ve merkez birlikleri yönetim kurullarından teşkil olunacağı anasözleşme ile hüküm altına alınabilir.

### **D) TEMSİLCİLERİN BELİRTİLMESİ :**

Madde 78-Birlikler, merkez birlikleri ve Türkiye Kooperatifler Birliği Anasözleşmelerinde bunların genel kurullarını teşkil edecek kooperatifler, birlikler ve merkez birlikleri temsilcilerinin adedi, ortak sayısına göre 5

kişiyi geçmemek üzere belirtilir.

Madde 79- Birlikler, Milli Kooperatifler Birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatif Birliği Anasözleşmelerini bu kanun hükümlerine göre hazırlarlar.

#### **E) DANIŞMA KURULU :**

Madde 80- Türkiye Milli Genel Kooperatifler Birliği Genel Yönetim Kurulu ile Devlet planlama Teşkilatı, Sanayi ve Ticaret, Tarım ve Köyşleri, Maliye ve Gümrük, Bayındırlık ve İskan, Milli Eğitim Gençlik ve Spor, Sanayi ve Ticaret Bakanlıkları, kooperatifleri finanse eden bankalar ve Türk Kooperatifçilik Kurumunun birer müessilinin iştirakiyle "Türkiye Kooperatifleri Danışma Kurulu" kurulur.

Bu kurulun görev ve yetkileri çalışma şekil ve şartları ilgili bakanlıkça hazırlanacak bir tüzükle tesbit olunur.

#### **YEDİNCİ BÖLÜM**

##### **Kooperatiflerin Dağılması**

##### **A) Dağılma sebepleri :**

Madde 81- Kooperatif :

- 1- Anasözleşme gereğince,
- 2- Genel Kurul kararı ile,
- 3- İflâsın açılmasıyla,
- 4- Kanunlarda öngörülen diğer hallerde, ilgili bakanlığın mahkemeden alacağı karar üzerine,
- 5- Diğer bir kooperatifle birleşmesi veya devralınması suretiyle,
- 6- Üç yıl olağan genel kurulunu yapmaması halinde,
- 7- Amacına ulaşma imkânının bulunmadığının ilgili Bakanlıkça tespiti halinde mahkemeden alacağı kararla,

dağılır. Konut yapı kooperatifleri, anasözleşmede gösterilen işlerin tamamlanması ve ferdi mülkiyete seçilip konutların ortaklar adına tescil edilmesiyle amacına ulaşmış sayılır ve dağılır. Ancak tescil tarihinden itibaren 6 ay içerisinde usulüne uygun şekilde anasözleşme değişikliği yapılarak kooperatifin amacının değiştirilmesi halinde dağılmaya ilişkin hüküm uygulanmaz.

Konut kooperatiflerinde yapı kullanma izninin alınmasını müteakip en geç bir yıl içinde ortakların Kat Mülkiyeti Kanununa göre ferdi münasebet işleri sonuçlandırılır.

Mahkemece veya genel kurulca tasfiye memurları seçilmediği takdirde tasfiye işlerini yönetim kurulu yapar.

Tasfiye kurulu üyelerine, atamayı yapan merci tarafından tesbit edilecek miktarda ücret ödenir.

Anasözleşme ile özel bir nisap belirlenmemiş ise tasfiye halinde kooperatiflerin genel kurul toplantılarında nisap aranmaz. Kararlar oy çokluğu ile verilir.

Tasfiye kurulunun görevleri anasözleşmede gösterilir.

Tasfiye kurulu üyeleri, tasfiye işlerinin biran önce bitirilmesi için çalışmakla yükümlüdür.

56 ncı maddenin 1 inci fıkrasının 3 üncü bendi ile 62 inci madde hükümleri tasfiye kurulu üyeleri hakkında da uygulanır.

##### **B) TİCARET SİCİLİNE BİLDİRME :**

Madde 82- İflâstan gayri hallerde kooperatifin dağılması yetkili organlar tarafından Ticaret Siciline tescil ile ilan ettirilir. Yetkili organların kimler olacağı Anasözleşmede gösterilir.

##### **C) TASFİYE MAMELEKİN PAYLAŞTIRILMASI :**

Madde 83- Tasfiye haline giren kooperatifin bütün borçları ödendikten ve ortak pay bedelleri geri verildikten sonra kalan mallar ancak Anasözleşmede bu husus öngörülmüş olduğu takdirde ortaklar arasında paylaşılır. Anasözleşmede başka bir hal tarzı kabul edilmiş olmadıkça paylaşırma, dağılma anında kayıtlı ortaklar veya hukuki halefleri arasında eşit olarak yapılır.

Ortaklara paylaşırma, dağılma anında kayıtlı ortaklar veya hukuki halefleri arasında eşit olarak yapılır.

Ortaklara paylaşırma yapılacağına dair Anasözleşmede açıklama olmadığı takdirde tasfiye neticesinden arta kalan miktar, kooperatifleşme amacına uygun olarak harcanmak üzere Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine bırakılır.

Böyle bir birlik kurulmamış ise 94 üncü maddeki amaçları güden kurumlara bağışlamak üzere, ilgili Bakanlık emrindeki fona yatırılır.

##### **D) BİRLEŞME SURETİYLE DAĞILMA :**

Madde 84- Bir kooperatif bütün aktif ve pasifleriyle diğer bir kooperatif tarafından devralınmak suretiyle dağıldığı takdirde aşağıdaki hükümler uygulanır.

- 1- Devralan kooperatifin yönetim kurulu, dağılan kooperatifin tasfiye hakkındaki hükümlere göre alacaklarını bildirmeye çağırır.
- 2- Dağılan kooperatifin mameleki, borçları tediye veya teminata bağlanıncaya kadar ayrı olarak idare edilir. Yönetimi, devralan kooperatifin yönetim kurulu üyeleri üzerine alır.
- 3- Devralan kooperatifin yönetim kurulu üyeleri alacaklılara karşı yönetimin ayrı olarak yürütülmesinden şahsen ve zincirleme sorumludurlar.
- 4- Mameleki ayrı olarak yönetildiği süre içinde, dağılan kooperatife karşı açılacak davalara dağılmadan önceki yetkili mahkeme bakar.
- 5- Dağılan kooperatif alacaklılarının devralan kooperatif ve onun alacaklıları ile olan münasebetlerinde, devralınan mallar aynı süre içinde dağılan kooperatife ait sayılır. Devralınan kooperatifin iflâsı halinde ise bu mallar ayrı bir masa teşkil eder. Gerekirse yalnız dağılan kooperatifin borçlarının ödenmesinde kullanılır.
- 6- Her iki kooperatifin mameleki, ancak dağılan kooperatifin malları üzerinde tasarruf etmek caiz olduğu andan itibaren birleştirilebilir.

7- Kooperatifin dağılmasının tescili Ticaret Sicili Memurluğundan istenir. Borçları ödendikten veya teminata bağlandıktan sonra kooperatifin kaydı sildirilir.

8- Kooperatifin dağılmasının tescili ile ortaklarda bütün hak ve borçları ile birlikte devralan kooperatife katılmış olurlar.

9- Mameleki ayrı idare edildiği sürece dağılan kooperatifin ortakları yalnız onun borçları içinve o zamana kadar sorumluluklarının bağlı olduğu esaslar dairesinde takip olunabilirler.

10- Aynı süre esnasında, dağılan kooperatifin ortaklarının sorumlulukları veya ek ödeme yükümlülükleri birleşme neticesinde hafiflemeye uğradığı ölçüde, bu hafifleme dağılan kooperatifin alacaklılarına karşı ileri sürülemez.

11- Birleşme neticesinde dağılan kooperatifin ortakları için şahsi sorumluluk veya ek ödeme yükümlülüğü doğduğu veya ağırlaştığı takdirde birleşme kararı ancak bütün ortakların 3/4 ünün çoğunluğu ile verilebilir. Sorumluluğa ve ek ödeme yükümlülüğüne mütedair hükümler birleşme kararına katılmamış olan ve bundan başka kararın ilanı tarihinden başlamak üzere üç ay içinde kooperatiften çıkacağını bildiren ortaklara uygulanmaz.

#### **E) BİR KAMU TÜZEL KİŞİLİĞİ TARAFINDAN DEVRALINMAK:**

Madde 85- Bir kooperatifin varlığı belediye, ekonomik bir Devlet kuruluşu, kamu müessesesi veya kamuya yararlı dernek ve cemiyetler tarafından da devralınabilir. Bu takdirde genel kurulca alınacak kararın dağılmaya ait hükümlere göre tescil ve ilan ettirilmesi gerekir.

Bu gibi kooperatif varlığının Devlete ait bir ekonomik kuruluş veya herhangi bir ekonomik kuruluş veya herhangi bir dernek veya cemiyet tarafından devralınması hallerinde genel kurul tasfiye yapılmamasına karar verebilir. Devir kararının ilan edildiği tarihten itibaren kooperatifin aktif ve pasifi devralana intikal etmiş olur. Dağılan kooperatifin adı ticaret sicilinden sildirilir. Bu husus ayrıca ilan ettirilir.

Birleşen müessese ile kooperatifin alacaklılarından her biri ilan tarihinden itibaren üç ay içinde yetkili mahkemeye başvurmak suretiyle birleşmeye itiraz edebilir. İtiraz hakkından vazgeçilmedikçe yahut bu husustaki itirazın reddine dair mahkemece verilen karar kesinleşmedikçe veyahut mahkemece takdir edilecek teminat, müessese veya kooperatif tarafından verilmedikçe birleşme hükmü ifade etmez.

#### **SEKİZİNCİ BÖLÜM**

##### **İlgili Bakanlığın Görev ve Yetkileri**

##### **A) GENEL OLARAK BAKANLIĞIN GÖREV VE YETKİLERİ**

Madde 86- İlgili Bakanlığın kooperatifleri ilgilendiren başlıca görev ve yetkileri şunlardır;

- 1- Kooperatiflere, kooperatif birliklerine, merkez birliklerine, Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine kuruluş ve organizasyonlarında yol göstermek, öğütleriyle yönetimlerinde ve çalışmalarında yardımcı olmak,
  - 2- Kooperatifleri, birlikleri, merkez birliklerini ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğini teftiş etmek, denetlemek veya denetletirmek,
  - 3- Kooperatiflerin, birliklerin, merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin dağılmasını gerektiren sebepleri mahkemeye bildirmek,
  - 4- Kooperatiflerin, bilhassa istihsale yararlı kooperatiflerin kuruluşu öncelikle kredilenmesi ve memleket yararına faaliyette bulunmaları hususunda ilgili bakanlıklar ve kuruluşlar nezdinde gerekli teşebbüsleri yapmak ve koordinatör olarak vazife görmek,
  - 5- Kooperatifler mevzuatının uygulanmasında ve kooperatiflerle üst kuruluşlara yapılacak desteklemelerle ilgili kamu ve sosyal güvenlik fonları konusunda düzenleyici tasarruflarda bulunmak,
- İlgili bakanlık, kooperatifler ve üst kuruluşlarının yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile memurları hakkında görevlerine ilişkin olarak işledikleri suçlardan dolayı açılan kamu davalarına müdahale talebinde bulunabilir.

##### **B) İLGİLİ BAKANLIK TEMSİLCİLERİ VE KARARLARIN**

##### **YÜRÜRLÜK ŞARTI :**

Madde 87- İlgili Bakanlık, kooperatiflerle, kooperatif birlikleri, merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin genel kurul toplantılarında temsilci bulundurur.

Genel Kurul toplantıları Bakanlık temsilcisinin huzuru ile açılır ve devam eder.

İdare, bildirilen günde temsilci bulunmasını sağlar.

Temsilciler, toplantının kanunlara, anasözleşmeye ve gündeme göre yürütülmesini denetleme ve temin ile görevlidirler. Temsilcilerden her birine birinci derece kadrolu memur için tesbit edilen en yüksek yurt içi harcırahının bir günlük tutarının iki katını geçmemek üzere ilgili bakanlıkça tesbit edilen tutarda ücret ödenir. Bu ücret görevli temsilciye ödenmek üzere kooperatif ve üst kuruluşlarınca genel kurul öncesinde maliye veznesine yatırılır.

Genel kurul kararlarını muhtevi tutanaklar ile toplantıya katılanların listesi temsilciler tarafından imzalanır.

Temsilci, genel kurulda, kanun ve anasözleşmeye aykırı olarak alınan kararlar hakkındaki görüşünü tutanakla belirtmeye mecburdur.

Temsilcinin niteliği ve görevi tüzükte belirtilir.

Ancak usulüne uygun müracaat yapıldığı halde, temsilci toplantıya gelmez ise toplantı icrasını temin etmek üzere, mahalli idare amirine durum bildirilir. Temsilci yine gelmez ise bir saat sonunda toplantıya başlanır.

##### **C) ÖRNEK ANASÖZLEŞME HAZIRLANMASI :**

Madde 88- İlgili Bakanlık, kooperatifler kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Mill Kooperatifler Birliği için bu teşekküllerin mütâlasının da alınmak kaydıyla örnek anasözleşmeler hazırlar.

##### **D) MUHASEBE USULÜ VE DEFTERLER :**

Madde 89- Kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin, kooperatif merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin muhasebe usulleri ve mecbur olarak tutacakları defterler ilgili Bakanlıklarca belirtilebilir.

Vergi usul kanunun bu hususlarla ilgili hükümleri saklıdır.

### **E) TEFTİŞ VE DENETLEME :**

Madde 90- İlgi Bakanlık, kooperatiflerin, kooperatif birliklerinin kooperatif merkez birliklerinin ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin işlem ve hesaplarını ve varlıklarını müfettişlere veya kooperatif kontrolörlerine denetlettirebilir.

Kontrolörlerin seçilme ve çalışma şekli ile görev ve yetkileri tüzükle tesbit olunur.

Bu teşekküller denetim sonucuna göre ilgili Bakanlıklarca verilecek talimata uymak zorundadırlar. Bu fıkraya aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri fiilin önem ve mahiyetine göre bir aydan altı aya kadar hapis ve ellibin liradan beşyüzbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Kooperatifler ve üst kuruluşlarına kredi veren kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler ve ilgili bakanlıklar; verilen kredilerin açılış gayesine uygun olarak kullanılıp kullanmadığı, plân ve projesine uygunluğu teknik özellikleri ve kalite açısından denetleyebilirler.

Kooperatiflerde ve üst kuruluşlarında görevli bulunanlar bu kuruluşlara ait mal, para ve para hükmündeki kâğıtları ve gizli de olsa bunlarla ilgili defter ve belgeleri istenildiğinde müfettişlere, kooperatif kontrolörlerine ve kredi kuruluşlarının denetim görevlilerine göstermek, saymasına ve incelemesine yardımda bulunmak, istenilen bilgileri gerçeğe uygun ve eksiksiz olarak vermek ve doğru beyanda bulunmakla yükümlüdürler. Bu fıkraya aykırı hareket eden kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim kurulu üyeleri ve memurları fiilin önem ve mahiyetine göre üç aydan iki yıla kadar hapis ve yüzbin liradan bir milyon liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

### **F) TEFTİŞ VE DENETLEME İLE GÖREVLENDİRME :**

Madde 91- İlgi Bakanlık; kooperatif üst kuruluşlarının ilgili müesseseleri ve bağımsız denetim kuruluşlarını denetleme işleri için görevlendirebilir.

Bunlara müteallik esaslar 90 ıncı madde gereğince hazırlanacak tüzükte belirtilir.

## **DOKUZUNCU BÖLÜM**

### **Çeşitli Hükümler**

#### **A) SİYASİ FAALİYET YASAĞI:**

Madde 92- Kooperatif ve üst kuruluşlar; siyasi maksatlı ve genel güvenlik, asayiş ve kamu düzenini bozmaya yönelik faaliyet gösteremez ve kooperatif ve üst kuruluş faaliyetleri bu maksatlara alet edilemez.

Kooperatif ve üst kuruluşlar siyasi partilerden ve teşekküllerden veya birinci fıkrada belirtilen faaliyetlerde bulunan kişi ve teşekküllerden herhangi bir surette maddi yardım kabul edemezler, bunlara maddi yardımda bulunamazlar. Kooperatif ve üst kuruluşlarının yönetim ve denetim kuralları, kuruluşlarını temsilen siyasi partilerin yapacakları her türlü toplantılara katılamazlar.

Bu madde hükümlerine aykırı hareket eden kooperatif kurucuları, yönetim kurulu başkan ve üyeleri ve bu fiil genel kurulda vuku bulmuşsa buna müsamaha eden genel kurul başkanı, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Bu Madde (Mülga 12.6.1997 tarih ve 4274 sayılı Kanunun 1.maddesi

#### **B) MUAFLIKLAR :**

Madde 93- 1- Kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği;

a) Birbirlerinden ve ortaklarından aldıkları faiz ve komisyonlar ile ortaklarına kefalet etmeleri dolayısıyla

bunlardan aldıkları paralar, banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinden,

b) Her nevi defterlerin ve anasözleşmelerin tasdiki ve açılış tasdiklerinde sayfalarının mühürlenmesi ve her nevi harçtan ve Damga Vergisinden,

c) Kiraya verilmediği veya irat getirmeyen bir cihete tahsis edilmediği müddetçe sahip oldukları gayrimenkul mallar üzerinden alınacak her türlü vergilerden,

d) Ortakların temlik edecekleri gayrimenkuller her türlü vergi ve harcıdan, muafittir.

e) 13 üncü madde gereğince verilecek bildiri Damga Vergisine, diğer harç ve resimlere tabi değildir.

2- Gayrimenkullerin irtifak haklarını ve gayrimenkul mükellefiyetinin kooperatiflere, kooperatif birliklerine, kooperatif merkez birliklerine, Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine sermaye konulması halinde bunlar Emlâk Alım Vergisi Kanunun 9 uncu maddesindeki indirimli nispetten,

3- 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunun 199 sayılı Kanunla değişik 7 inci maddesinin 16 ıncı bendindeki esaslar dahilinde Kurumlar Vergisi muafılığından, faydalanırlar.

4- Kooperatifler, kooperatif birlikleri ve kooperatif merkez birlikleri faaliyete geçen üst kuruluşlara girmedikleri takdirde, bu maddenin 1 nolu fıkrasının (b) bendi ile 2 nolu fıkrasından gayri fıkralarında yazılı muafılıklardan istifade edemezler.

#### **C) TANITMA VE EĞİTİM HİZMETLERİNİ SAĞLAYACAK FON :**

Madde 94- Kooperatifçiliğin tanıtılması, eğitimi ve organizasyonlarında yol göstermek, öğütleriyle yönetim ve faaliyetlerine yardımda bulunmak gibi hizmetler için kooperatiflerin yıllık bilânçolarına göre hasıl olan müsbet gelir-gider farkının yüzde 1'i ilgili Bakanlık emrinde bir fona yatırılır.

#### **D) UYUŞMAZLIKLAR, HAKEM KURULLARI :**

Madde 95- Kooperatif organları ile kooperatifler, kooperatiflerle bağlı bulundukları kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği arasında ihtilal konularına giren hususlardan dolayı çıkan anlaşmazlıklar, genel hükümler saklı kalmak şartıyla anasözleşmelerinde öngörülen hakem kurullarınca da halledilebilir.

**E) SAKLI HÜKÜMLER :**

Madde 96- 2834 Sayılı Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu ile 2836 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu hükümleri 7116 sayılı Kanunun Yapı Kooperatiflerine ait hükümleri saklıdır. Şu kadar ki, yukarıda zikredilen kanunlarda açıklık olmayan hallerde bu Kanun hükümleri uygulanır.

Madde 97- 2834 ve 2836 sayılı Kanunlarla kurulan kooperatif ve kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri halinde teşkilatlanabilecekleri gibi Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine de girebilirler.

**F) ANONİM ŞİRKET HÜKÜMLERİNE ATIF :**

Madde 98- Bu Kanunda aksine açıklama olmayan hususlarda Türk Ticaret kanunundaki Anonim Şirketlere ait hükümler uygulanır.

**G) DAVALARIN NİTELİĞİ VE MUHAKEME USULÜ :**

Madde 99- Bu Kanunda düzenlenen hususlardan doğan hukuk, davaları, tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın ticari dava sayılır.

Bu davalarda basit muhakeme usulü uygulanır.

**H) KALDIRILAN HÜKÜMLER :**

Madde 100- Türk Ticaret Kanunun kooperatiflere ait 6 ıncı faslını teşkil eden 485-502 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

**GEÇİCİ HÜKÜM**

Geçici Madde- Halen kurulmuş ve faaliyette bulunan kooperatifler sözleşmelerini iki sene içinde bu Kanun hükümlerine intibak ettirmek zorundadırlar. Bu hususa riayet etmeyen kooperatifler dağılmış sayılırlar. Kanunen tasfiye ile vazifelendirilmiş kimseler tarafından dağılmadan başlayarak iki ay içinde tasfiyeye geçilmediği takdirde ilgili Bakanlık veya Hazine tarafından mahkemeden tasfiye memuru atanması istenebilir. Anasözleşmelerini bu kanuna intibak ettirmek için kooperatiflerin yapacakları genel kurullar olağan genel kurulların usul ve çoğunluğuna göre toplanır ve karar verirler.

**I) YÜRÜRLÜĞE GİRME :**

Madde 101- Bu Kanun yayımlandığı tarihten 3 ay sonra yürürlüğe girer.

**İ) KANUNU YÜRÜTECEK MAKAM :**

Madde 102- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

**3476 SAYILI KANUN - EK MADDE 1-**

Bu Kanunda geçen Bakanlık isimleri "İlgili Bakanlık" olarak değiştirilmiştir.

İlgili bakanlık deyiminden bu Kanun Kapsamındaki tarımsal amaçlı kooperatifler ve üst kuruluşları için Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, diğer kooperatifler ve üst kuruluşlar için de Sanayi ve Ticaret Bakanlığı anlaşılır.

**3476 SAYILI KANUN - EK MADDE 2-**

92. madde öngörülen hürriyet bağlayıcı cezalar, paraya tahvil edilemez ve bu hüküm 25.04.1989 tarihinde yürürlüğe girer.

İlgili bakanlık, kooperatifler ve üst kuruluşlarının yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile memurları hakkında görevlerine ilişkin olarak işledikleri suçlardan dolayı açılan kamu davalarına müdahale talebinde bulunabilir.

**3476 SAYILI KANUN GEÇİCİ MADDE 1-**

Ünvanları 1 inci maddede belirlenen esasa uymayan kooperatifler ve üst kuruluşları, Anasözleşme değişikliği yapmak suretiyle ünvanlarını altı ay içinde bu kanuna uygun hale getirerek tescil ettirmek zorundadırlar. Bu kanunun 14. üncü maddesiyle değiştirilen 56 ıncı maddenin birinci fıkrasının (2) numaralı bendine göre, aynı türde birden fazla kooperatifte yönetim kurulu üyesi olanlar, kanunun yürürlüğe girmesini takip eden 3 ay içerisinde bu üyeliklerinden yalnız birini tercih ederek diğerlerinden ayrılırlar.

**3476 SAYILI KANUN GEÇİCİ MADDE 2-**

Bu Kanunun yürürlük tarihinden önce tüzel kişilik kazanmış olan kooperatif üst kuruluşları bu Kanun hükümlerine göre kurulmuş sayılır.

**3476 SAYILI KANUN GEÇİCİ MADDE 3-**

Halen kurulmuş ve faaliyette bulunan kooperatifler anasözleşmelerin iki yıl içerisinde bu kanun hükümlerine intibak ettirmek zorundadırlar. Bu hususa riayet etmeyen kooperatifler dağılmış sayılır. Kanunen tasfiye ile görevlendirilmiş kimseler tarafından dağılmadan başlayarak iki ay içerisinde tasfiyeye geçilmediği takdirde, ilgili bakanlık veya Hazine tarafından mahkemeden tasfiye memuru atanması istenebilir.

Anasözleşmelerini bu Kanuna intibak ettirmek için kooperatiflerin yapacakları genel kurullar, olağan genel kurulların usul ve çoğunluğuna göre toplanır ve karar verirler.

3476 Sayılı kanun, (Ek Madde 2'nin birinci fıkrasındaki istisna saklı kalmak kaydı ile) 25.10.1988 tarihinde yürürlüğe girer.

Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

